

ONTDEKKINGEN IN ARABIE DOOR KAPITEIN BURTON.

De door zijne bemoeiingen betreffende het Suez-kanaal beroemde DE LESSEPS heeft eenige bijzonderheden medegedeeld omtrent de vreedzame veroveringen in naam van den Khedive van Egypte gemaakt door den generaal GORDON, die al de aan de boorden van den Nijl wonende stammen van den 1^{en} graad benoorden den evenaar tot aan de oude grenzen van Egypte, boven Khartoem en Gondokoro, heeft onderworpen.

Men kent tegenwoordig volkomen de grenzen en den omtrek van het meer Albert, op 1°,5 van den evenaar, op welk meer zich twee stoombooten bevinden en van hetwelk een hydrographische kaart is opgemaakt; men ziet den Nijl daaruit voortkomen, evenals de Rhône uit het meer van Genève ontspringt.

Volgens de verzekeringen, aan den heer DE LESSEPS door den generaal GORDON gegeven, kan een reiziger, van Alexandrie vertrekkende en van het noorden naar het zuiden 31 graden bereizende, in 60 tot 80 dagen den evenaar bereiken onder bescherming van de egyptische militaire post en van de gezagvoerders van den Khedive.

De heer DE LESSEPS gaat daarna over tot het mededeelen van eenige gedeelten van een officieel te Kairo uitgegeven verslag over de belangrijke ontdekkingen in den laatsten tijd in Arabie gemaakt door den kapitein BURTON. Wij zullen die met eenige bekortingen mededeelen.

De leden der expeditie onder kapitein BURTON, die op last van den Khedive in het land van Midian onderzoekingen heeft in 't werk gesteld, kwamen, na vier en een halve maand op de noord-oostelijke kust van de Roode Zee te hebben doorgebracht, te Suez terug.

Het door BURTON onderzochte land strekt zich uit van Akabah, op 39° 30' N. B., tot Ouadi Hamz, op 35° 55' Z. B., over eene lengte

van 215 geogr. mijlen. De expeditie is tot het binnenland doorgedrongen, tot ongeveer vijf dagmarschen van de kust.

BURTON meent thans het onderzochte land, vroeger de zetel van eene bloeiende beschaving, in drie deelen te kunnen verdeelen: noordelijk-, centraal- en zuidelijk Midian. Het eerste strekt zich uit tot Moïlah, het tweede ten oosten van Moïlah, en het derde, dat van Moïlah begint, loopt tot Ouadi Hamz, de zuidelijke grens van de Egyptische bezittingen.

Geologisch kan het land mede in drie zeer goed van elkander onderscheiden streken verdeeld worden.

De expeditie heeft geconstateerd het bestaan van twee en dertig steden, van welke eenige eene talrijke bevolking moeten gehad hebben, — voorts van oude goud- en zilverbijlen, die vroeger bearbeid werden, — over 't algemeen van alles wat getuigt van het vroeger bestaan van een in beschaving zeer ver gevorderd volk. Zij heeft drie groote ligplaatsen van zwavel, talrijke aderen van zilver- en koperhoudend kwarts, drie mijnen van turkozen, uitgestrekte vindplaatsen van gips, steenzout, salpeter enz. ontdekt. Zij bracht met zich mede ongeveer 25 ton ertsen van allerlei soort, waarvan de rijkste naar Europa zullen worden gezonden om onderzocht te worden, voorts eene aanzienlijke geologische verzameling en eene van inscriptiën, eene reeks van aquarellen en photographiën van de meest merkwaardige punten, en eindelijk de kaart van het geheele land.

De expeditie ging eerst uit van Moïlah, trok vandaar noordwaarts en kwam twee dagen later te Ouadi Shermah, waar eene verwoeste stad en een oude metaalsmelterij is. Vandaar vertrok men naar Djebel-Abiad, waar overgroote aderen van kwarts met koper en zilver werden gevonden. In acht dagen werd de gansche omtrek onderzocht, en men verkreeg de overtuiging, dat men zich in een zeer rijk mijn-district bevond.

Van Djebel-Abiad trok de karavaan van honderd kameelen noord-oostwaarts en kwam den 9den Januari jl. te Mahair Schovaib, waar zij ongeveer twee weken bleef. Hier vond men aanmerkelijke ruïnen van oude graven en catacomben, die in de rotsen waren uitgehouwen, fragmenten van allerlei aard, munten, in een woord, alles wat een vroeger zeer bloeienden staat aankondigt. Daarna kwam de karavaan, na zich westwaarts gekeerd te hebben, aan de golf tusschen Akabah en Makneh, waar zij het schip *de Mukhbir* vond.

Te Maknah vond men ook rijke zilverertsen, en de overvloed van drinkwater daar ter plaatse maakt het ontwijfelbaar dat zich daar eene groote exploitatie zou kunnen vestigen.

Met een deel der expeditie scheepte BURTON zich nu op *de Mukhbir* in, om de golf van Akabah, waarvan de eenige (engelsche) kaart zeer onvolledig is, nader te onderzoeken. Twee dagen later was de gansche expeditie weder te Moilah bijeen.

BURTON besloot nu meer binnenwaarts door te dringen, om te onderzoeken hoever zich de metaalhoudende formatie uitstrekt. De reis was niet zonder gevaren, daar de stammen, die de Hisma bewonen, wegens hunnen oproerigen aard berucht zijn.

De groote granietketen, die om zoo te zeggen de ruggegraat van Midian uitmaakt, en rondom welke de mijnen gegroepeerd liggen, loopt evenwijdig aan de kust en ligt op een tot twee dagmarschen van deze; hare toppen zijn zeer steil en zeer afwisselend van gedaante; eenige, zooals b. v. de Sharz, bereiken eene hoogte van 6000 tot 7000 voeten. Achter deze keten verheft het land zich traspgewijs en eindigt in eene groote vlakte, gevormd door rooden zandsteen, welke vlakte den naam van Hisma draagt. Ten zuidoosten wordt dit land door onoverkoombare afgronden begrensd; ten westen moet men, om er in te komen zeer nauwe bergpassen doortrekken. Na de Hisma volgt een land met basaltformatie, door de inwoners de Harich genoemd.

De expeditie sloeg den weg naar het zuiden in en kwam na vier dagen te Schuwak, het oude Soaka van PROLEMAEUS. Men vindt daar de overblijfselen van drie groote mijnsteden, op ongeveer drie uren afstands van elkander, en door minder belangrijke ruïnen met elkander verbonden. Men vond daar waterleidingen van zeer aanmerkelijke lengte, die het water leidden uit de bergengten, waar het opgehouden werd door boven elkander geplaatste schutdammen; talrijke overblijfselen van ovens, van afval uit werkplaatsen waar het kwarts bewerkt werd, toonen aan, dat deze streek het middelpunt was van eene levendige exploitatie en dat de oude inwoners eene zeer gevorderde beschaving bezaten.

Overigens zijn al de omstreken tot aan Ziba, waar de expeditie den 5^{den} Maart aankwam, doorsneden met kwartsaderen, die minder groot zijn dan die van Djebel Abiad, maar in grooter hoeveelheid. Dicht bij Moilah, op een mijl afstands van de zee, is eene zeer rijke ligplaats van zwavel.

BURTON eindigde dezen tocht met de beklimming van den Sharz, op welken men, op eene hoogte van 5000 voeten, prachtige jeneverstruiken en eene aan die van Europa herinnerende vegetatie aantreft.

Den 29 Maart vertrok de laatste expeditie van Moilah. Zij richtte zich zuidwaarts en, na een dag te hebben gereisd, werd eene vroeger geëxploiteerde goudmijn ontdekt. De ruïnen zijn hier overal talrijk; de oude mijnwerken, die nog in goeden staat zijn, bewijzen dat de oude mijnwerkers uitstekend bedreven waren in de kunst om mijnen te bewerken, en dat, zoo zij al ten aanzien van hunne hulpmiddelen zeer ver beneden de hedendaagsche mijnwerkers stonden, dit niet het geval was voor zoo ver betreft de regeling van den arbeid en de bekwaamheid in het opzoeken van erts.

Alles bewijst dat het hier gewonnen metaal goud was; overigens waren de goudstofjes tusschen de rooskleurige schiefers en het kwarts goed te onderscheiden, en de vorm van de hier gevonden granieten molensteenen, die duidelijk bestemd waren om het kwarts tot een ontastbaar poeder te brengen, laat in dit opzicht geen twijfel over.

Het doel van deze laatste reis was, al het land, gelegen tusschen Beda, het oude Bidaïs van PTOLEMAEUS, en den Ouadi Hamz, die de grens tusschen het land van Midian en de Hedjaz vormt, te onderzoeken.

Dit doel werd volkomen bereikt. Van den 21sten Maart tot den 10^{den} April reisde de karavaan door een land, waar aderen van kwarts den bodem en de heuvels in alle richtingen doorsnijden, en waar men overal sporen van bewerking ziet, door de ouden daar achtergelaten. Het is duidelijk dat, indien aan den Djebel Abiad, te Makneh bijvoorbeeld, nog alles te scheppen, alles te doen is, in het land van Wedge de mijnwerker van onze dagen slechts de voetstappen van zijne voorgangers, den weg, dien zij geopend hebben, heeft te volgen, zich bedienende van de veel krachtiger hulpmiddelen, die de nieuwere wetenschap tot zijn beschikking stelt. Van Beda tot Wedge is het gansche land bekend onder den naam van Marwah (kwarts), en het is waarschijnlijk dat die naam oudtijds de naam van het land zelf was, dien men vervolgens heeft toegepast op zijn voornaamst product.

Na achtereenvolgens de verwoeste steden en de talrijke werkplaatsen die zuidelijk Midian onderscheiden, te hebben bezocht, bereikte de expeditie van BURTON eindelijk, op den 8sten April, den Wady Hamz, een uitgestreken natuurlijken weg, die de kust met de heilige stad Medina

verbindt. Men ziet daar de bouwvallen van een griekschen tempel, die blijkbaar tot het bloeiendst tijdperk der kunst behoort; door de eenvoudigheid der vormen, de soberheid der onderdeelen, de bevalligheid der lijnen, herinnert dit kleine gedenkteeken, dat slechts 64 vierkante meters beslaat, aan het keurigste wat de ouden hebben nagelaten, en het is vreemd om in 't midden der woestijn zulk een op zich zelf staanden bouwval aan te treffen, het laatste overblijfsel van eene groote civilisatie en van een verdwenen groot volk.

Den 12den April verliet de expeditie Wedge en kwam, na eenige dagen rustens te Moilah, den 20sten van die maand te Suez. Het doel, dat BURTON, de stoutmoedige pelgrim van Mekka, de beroemde onderzoeker van het meer Tangyanyka, de eerste die Harrar bezocht heeft, zich voorstelde, was gelukt. (*Comptes rendus de l'Académie des sciences* Tom. LXXXVI, pag. 1314).

D. L.